Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MELHIORA VATELĒ [*MELCHIOR WATHELET*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 21. maijā[1]

Lieta C-303/13 P

Eiropas Komisija
pret

Jørgen Andersen

Apelācija — Valsts atbalsts — Atbalsts, ko Dānijas iestādes piešķīrušas valsts uzņēmumam Danske Statsbaner (DSB) — Sabiedriskā transporta pakalpojumu līgumi pasažieru pārvadāšanai dzelzceļa līnijā starp Kopenhāgenu (Dānija) un Īstadi (Zviedrija) — Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja ir ievēroti noteikti nosacījumi — Materiālo tiesību normu piemērošana laikā

1. Ar šo apelācijas sūdzību Eiropas Komisija galvenokārt lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas spriedumu *Andersen*/Komisija (T-92/11, EU:T:2013:143; turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums"), ar kuru tā daļēji atcēla Komisijas lēmumu par sabiedriskā transporta pakalpojumu līgumiem, kas noslēgti starp Dānijas Transporta ministriju un *Danske Statsbaner*[2], un noraidīja prasību atcelt apstrīdēto lēmumu. Pakārtoti Komisija lūdz Tiesai pirmajā instancē izvirzīto pamatu atzīt par nepamatotu un nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai. Šī apelācijas sūdzība attiecas uz materiālo tiesību normu par valsts atbalstu piemērošanu laikā un liecina par jautājuma sarežģītumu. It īpaši tajā ir jautājums par to, vai attiecīgais nepaziņotais valsts atbalsts 2002.–2008. gadam izskatāmajā lietā attiecas uz agrāk nostabilizējušos situāciju, kā būtībā ir nospriedusi Vispārējā tiesa, vai pastāvošu situāciju, kā uzskata Komisija. Ar savām pretapelācijas sūdzībām *Danske Statsbaner* (*DSB*) (turpmāk tekstā – "*DSB*") un Dānijas Karaliste arī lūdz Tiesai atcelt pārsūdzēto spriedumu.

I – **Tiesvedības priekšvēsture**

2. *J. Andersen*, izmantojot komercnosaukumu *Gråhundbus v/Jørgen Andersen*, sniedz autobusu transporta pakalpojumus Dānijā un ārvalstīs. Tostarp viņš nodrošina pakalpojumus maršrutā Kopenhāgena (Dānija) – Īstade [*Ystad*] (Zviedrija), kuras savieno ūdensceļš uz Bornholmas salu (Dānija). *DSB* ir dzelzceļa pārvadājumu vēsturiskais tirgus dalībnieks Dānijā. Lietas faktisko apstākļu laikā tas pilnībā piederēja Dānijas valstij un nodrošināja tikai pasažieru pārvadājumus, izmantojot dzelzceļu, un saistītus pakalpojumus.

3. Pēc *DBS* monopola izbeigšanas 2000. gada 1. janvārī Dānijā ir divas dzelzceļa pasažieru pārvadājumu pakalpojuma sniegšanas shēmas: pēc brīvās satiksmes principa, kuru izmanto, pamatojoties uz komerciālām darbībām, un sabiedriskā transporta satiksme, kuru reglamentē sabiedrisko pakalpojumu līgumi un kurā par izmantotajiem savienojumiem var paredzēt kompensāciju izmaksu.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — 2010. gada 24. februāra Lēmums 2011/3/ES (Valsts atbalsts C 41/08 (ex NN 35/08)) (OV 2011, L 7, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

4. Laikposmā no 2000. līdz 2004. gadam *DBS* bija sabiedriskā transporta pakalpojumu līgums par tālsatiksmes un reģionālajiem pārvadājumiem. No 2002. gada 15. decembra minētais līgums attiecās arī uz līniju starp Kopenhāgenu un Īstadi, kurai agrāk tika piemērota brīvas satiksmes shēma. Laikposmā no 2005. līdz 2014. gadam *DSB* bija jauns sabiedriskā transporta pakalpojumu līgums attiecībā uz tālsatiksmes un reģionālajiem pārvadājumiem, kā arī starptautiskajiem pārvadājumiem ar Vāciju un līniju starp Kopenhāgenu un Īstadi.

5. Saņēmusi divas sūdzības par sabiedrisko pakalpojumu līgumiem, kas ir noslēgti ar *DSB*, no kurām vienu ir iesniedzis *J. Andersen*, Komisija 2008. gada 10. septembrī nolēma uzsākt EKL 88. panta 2. punktā paredzēto oficiālo izmeklēšanas procedūru (turpmāk tekstā – "lēmums uzsākt procedūru"). Šīs procedūras noslēgumā 2010. gada 24. februārī tā pieņēma apstrīdēto lēmumu, kura 1. pants ir formulēts šādi:

"Sabiedriskā transporta pakalpojumu līgumi, kas noslēgti starp Dānijas Transporta ministriju un [*DSB*], ir valsts atbalsts atbilstīgi [LESD] 107. panta 1. punktam.

Minētais valsts atbalsts ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar [LESD] 93. pantu, ja tiek ievēroti šā lēmuma 2. un 3. pantā ietvertie nosacījumi."

II – **Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums**

6. Savas prasības atcelt apstrīdēto lēmumu atbalstam *J. Andersen* izvirzīja trīs pamatus, pirmo pamatu attiecībā uz kļūdu tiesību piemērošanā, ciktāl Komisija esot uzskatījusi, ka Dānijas valdība nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, kvalificējot līniju Kopenhāgena–Īstade kā "sabiedrisku pakalpojumu" un iekļaujot sabiedriskā transporta pakalpojumu līgumu mehānismā, otro pamatu attiecībā uz kļūdu tiesību piemērošanā, ciktāl Komisija neesot likusi atgūt pārmērīgu kompensāciju, kas bija nesaderīga tāpēc, ka *DSB* maksāja dividendes savai akcionārei Dānijas valstij, un trešais pamats attiecas uz kļūdu tiesību piemērošanā, ciktāl Komisija esot piemērojusi Regulu (EK) Nr. 1370/2007 [3], kas tajā laikā neesot bijusi jāpiemēro, nevis Regulu (EEK) Nr. 1191/69 [4], kas tajā laikā esot bijusi jāpiemēro. Vispārējā tiesa pieņēma trešo pamatu un tāpēc atcēla apstrīdētā lēmuma 1. panta otro daļu.

III – **Tiesvedība Tiesā**

7. Ar 2014. gada 3. aprīļa rīkojumu Tiesas priekšsēdētājs atļāva *Dansk Tog*, saskaņā ar Dānijas tiesībām dibinātai un Kopenhāgenā reģistrētai apvienībai, iestāties lietā *J. Andersen* prasījumu atbalstam. Tiesas sēdē, kas notika 2015. gada 10. martā, Komisija, *J. Andersen*, *Dansk Tog*, Dānijas Karaliste, kā arī *DSB* sniedza savus apsvērumus (divi pēdējie lietas dalībnieki arī bija iestājušies lietā Vispārējā tiesā Komisijas prasījumu atbalstam).

3 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 23. oktobra Regula par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70 (OV L 315, 1. lpp.).

4 — Padomes 1969. gada 26. jūnija Regula par dalībvalstu darbību sakarā ar saistībām, kuras parasti uzskata par sabiedriskajiem pakalpojumiem, dzelzceļa pārvadājumu, autopārvadājumu un iekšējo ūdensceļu pārvadājumu nozarē (OV L 156, 1. lpp.).

IV – **Vērtējums**

A – *Par Komisijas apelācijas sūdzību*

8. Vispirms ir jānorāda, ka *DSB* un Dānijas valdība iesniedza divus identiskus atbildes rakstus, pirmo ar nosaukumu "atbildes raksts uz apelācijas sūdzību" un otro ar nosaukumu "pretapelācijas sūdzība". Tā kā šajos abos atbildes rakstos ir prasīts atcelt pārsūdzēto spriedumu, šie atbildes raksti uz apelācijas sūdzību ir jāatzīst par nepieņemamiem, jo tajos nav lūgts apmierināt vai noraidīt apelācijas sūdzību, kā tas ir noteikts Tiesas Reglamenta 174. pantā. Tāpēc *DBS* un Dānijas valdības izvirzītā argumentācija netiks aplūkota nodaļās par attiecīgajām pretapelācijas sūdzībām.

1) Lietas dalībnieku argumentu sintēze

9. Komisija uzskata, ka attiecīgā atbalsta vērtējums, pamatojoties uz Regulu Nr. 1370/2007, neietvēra minētās regulas piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, bet bija saderīgs ar tūlītējas piemērošanas principu.

10. *J. Andersen* būtībā uzskata, ka tiesību normas principā netiek piemērotas ar atpakaļejošu spēku, bet likumdevējs izņēmuma gadījumos tiesību aktam var piešķirt atpakaļejošu spēku. Izskatāmajā lietā aplūkotā atbalsta mērķis esot subsidēt attiecīgās darbības saglabāšanu, kuras veikšana atbalsta nepiešķiršanas gadījumā radītu zaudējumus un tāpēc, iespējams, tiktu izbeigta. Tāpēc šajos apstākļos piemērotākā norma esot tā, kas bija piemērojama brīdī, kad atbalsts tika izmaksāts un ietekmēja konkurenci (kas arī izrietot no judikatūras par nelikumīgu atbalstu).

11. *Dansk Tog* uzskata, ka tiesību piemērošana laikā, lai tā nebūtu patvaļīga, ir jānosaka, ņemot vērā tikai vienu objektīvu faktoru, proti, brīdi, kad atbalsts tika izmaksāts un radīja sekas tirgū. Komisijas ierosinātais kritērijs tai dotu iespēju patvaļīgi izlemt par piemērojamo tiesību aktu, paātrinot tās lēmuma pieņemšanu vai atliekot tā pieņemšanu uz vēlāku laiku. *Dansk Tog* arī nav pārliecināta, ka Regulas Nr. 1191/69 piemērošana radītu tādas pašas sekas kā Regulas Nr. 1370/2007 piemērošana.

2) Analīze

a) Judikatūra attiecībā uz materiālo tiesību normu piemērošanu laikā

12. Vispirms ir svarīgi nošķirt atpakaļejošu spēku ("echte Rückwirkung") [5] no tūlītējas piemērošanas ("unechte Rückwirkung").

13. Arī ir jānošķir jaunas normas piemērošana tādas situācijas sekām nākotnē, kas radusies agrākās tiesību normas pastāvēšanas laikā (pagaidu situācija) [6], no vienas puses, un šīs normas piemērošana situācijai, kas bija pilnībā nostabilizējusies, kad bija spēkā agrākā tiesību norma (pastāvošā situācija), no otras puses.

5 — Piemērošana ar atpakaļejošu spēku var būt nesaderīga ar vispārējiem tiesiskās paļāvības un tiesiskās noteiktības principiem. Attiecībā uz šo pēdējo skat. Skouris, V., "La sécurité juridique dans l'ordre juridique communautaire", izdevumā *Mélanges Michael P. Stathopoulos (Timitikos tomos Mich. P. Stathopoulou)*, II sējums, Atēnas–Komotini, 2010, 2507. lpp. Šajā kontekstā skat. arī, piemēram, Lipinsky, J., Man of Steel? The General Court and the Principle of Legal Certainty: Annotation on the Judgment in Case T308/00 RENV, Salzgitter AG, European State Aid Quarterly, 2/2014, 368. lpp.

6 — Lai nošķirtu divas situācijas, izteiciens "pagaidu situācija" ir lietots tostarp spriedumā *Ferriere Nord*/Komisija (T-176/01, EU:T:2004:336, 139. punkts). Jēdziens "pagaidu situācija" varētu tikt lietots, lai apzīmētu situāciju, kas ir pilnībā pretēja situācijai, kura ir "agrāk nostabilizējusies".

14. Kopš jau sen Tiesa uzskata, ka "atbilstoši vispāratzītam principam likumi, ar kuriem groza tiesību normu, ir piemērojami, ja nav paredzētas atkāpes, attiecībā uz tādu situāciju sekām nākotnē, kuras ir radušās laikā, kad bija spēkā agrākais likums" [7].

15. Turklāt "ir jāatgādina [..], ka, lai arī tiesiskās paļāvības princips ir viens no Kopienas pamatprincipiem, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tā piemērošanas joma nevar sniegties tik tālu, ka vispārēji tiek kavēts piemērot jaunu tiesisko regulējumu tādu situāciju sekām nākotnē, kas ir radušās saskaņā ar agrāku tiesisko regulējumu" (skat. it īpaši spriedumu *Butterfly Music*, C-60/98, EU:C:1999:333, 25. punkts).

16. Kā piemēru "pagaidu situācijai" minēšu faktus lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Gemeinde Altrip* u.c. (C-72/12, EU:C:2013:712, 22. punkts), kas attiecās uz pētījumu par ietekmes uz vidi novērtējumu. Iestādes bija sākušas šo pētījumu laikā, kad bija spēkā agrākās tiesību normas, taču Savienības tiesībās nevalstiskajām organizācijām (NVO) tika piešķirtas jaunas tiesības apstrīdēt šādus pētījumus. Tiesa ir nospriedusi, ka attiecīgajai situācijai jaunā tiesību norma bija jāpiemēro nekavējoties.

17. Minot citu "pagaidu situācijas" piemēru, es arī varu atsaukties uz faktiem, saistībā ar kuriem Tiesā tika celta prasība lietā *Bauche* un *Delquignies* (96/77, EU:C:1978:26) [8], kas attiecās uz līgumiem cukura nozarē, kuri tika noslēgti laikā, kad bija spēkā agrākā tiesību norma. Lai varētu eksportēt cukuru, sabiedrībai bija jāsaņem eksportēšanas licence, kuru varēja izsniegt tikai, piemērojot jauno tiesību normu. Tiesa nosprieda, ka bija jāpiemēro jaunā tiesību norma, lai arī attiecīgie līgumi tika noslēgti laikā, kad bija spēkā agrākā tiesību norma.

18. Savukārt par "pastāvošajām situācijām" vai arī saskaņā ar Tiesas lietotajiem jēdzieniem "juridiski pilnībā pabeigtu(-ām) situāciju(-ām)" (spriedums Komisija/*Freistaat Sachsen*, C-334/07 P, EU:C:2008:709, 53. punkts) Tiesa uzskata, ka "Kopienu materiālo tiesību normas, nodrošinot tiesiskās noteiktības un tiesiskās paļāvības principa ievērošanu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tās attiecas uz situācijām, kas iestājušās pirms to stāšanās spēkā, tikai tad, kad no to teksta, mērķa vai to sistēmas skaidri izriet, ka tām ir piešķirtas šādas sekas" (spriedums *GruSa Fleisch*, C-34/92, EU:C:1993:317, 22. punkts).

19. Kā "pastāvošas situācijas" piemēru Komisija tiesas sēdē minēja preču zīmes reģistrāciju. Proti, Savienības iestādes lēmuma pieņemšanas brīdis (skat. spriedumu *Bavaria*, C-120/08, EU:C:2010:798) nosaka juridiski pilnībā pabeigtu situāciju, kas tiek radīta ar šo Savienības tiesību aktu. Tas pats ir attiecināms uz kompetento iestāžu, spriedumā *Molenbergnatie* (C-201/04, EU:C:2006:136) aplūkotajā gadījumā Vācijas muitas iestāžu, lēmumu noteikt muitas nodokli.

20. Kā to ir norādījis ģenerāladvokāts G. Kosma [*G. Cosmas*] secinājumos lietā *Andersson* un *Wåkerås-Andersson* (C-321/97, EU:C:1999:9, 58. punkts), "katrreiz ir jānosaka brīdis, kad juridiskā situācija ir pilnībā iestājusies, jo tas ir piemērojamo tiesību normu izvēles kritērijs. Šajā ziņā nav nesvarīgi izvērtēt juridisko situāciju laika aspektu un it īpaši nošķirt īslaicīgu situāciju no ilgstošas situācijas. Pirmajā gadījumā situācija tiek pabeigta brīdī, kad tā rodas, tāpēc piemērojamo tiesību normu ir ļoti viegli noteikt. Otrajā gadījumā paiet noteikts laiks no situācijas rašanās līdz tās nostiprināšanās; starplaikā pozitīvajās tiesībās var tikt izdarīti grozījumi, kas var izraisīt nepareiza juridiskā pamata izvēli. Kā esmu norādījis, šajā gadījumā ir svarīgi noteikt, kāda tiesību norma ir spēkā brīdī, kad juridiskā situācija kļūst galīga".

7 — Spriedums *Westzucker* (1/73, EU:C:1973:78). Ģenerāladvokāts K. Rēmers [*K. Roemer*] savos secinājumos šajā lietā ir atzinis, ka "nav tāda vispārēja principa, saskaņā ar kuru noteikumi, ar kuriem ir grozītas publiskās tiesības, principā būtu nekavējoties jāpiemēro situācijām, kas vēl nav pilnībā nostabilizējušās; pat ja nepastāv tieši izteikta tiesību norma šajā ziņā" (skat. šos secinājumus lietā *Westzucker*, 1/73, EU:C:1973:61, 737. lpp.). Skat. arī spriedumus *Singer*, tā saukto spriedumu "Hessische Knappschaft" (C-44/65, EU:C:1965:122, 1200. punkts) un *Licata/CES* (270/84, EU:C:1986:304, 31. punkts)

8 — Skat. arī spriedumus *Duchon* (C-106/00, EU:C:2002:234, 21. un nākamie punkti), kā arī *Balazs* (C-401/13 un C-432/13, EU:C:2015:26, 30. un nākamie punkti).

b) Piemērošana valsts atbalstam

21. EKL 88. panta 3. punkta pēdējais teikums (tagad LESD 108. panta 3. punkta pēdējais teikums) "ir izstrādāts ar preventīvu mērķi, lai nodrošinātu, ka nesaderīgs atbalsts nekad netiktu īstenots. Šis mērķis, pirmkārt, tiek sasniegts provizoriski ar tajā noteikto aizliegumu un, otrkārt, pilnībā ar Komisijas galīgo lēmumu, kas neļauj nākotnē īstenot paziņoto atbalsta plānu, ja lēmums ir negatīvs" (spriedums *CELF* un *ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, EU:C:2008:79, 47. punkts). Tāpēc saskaņā ar šī sprieduma 48. punktu "šādi noteikta preventīva kārtība paredz, ka tikai saderīgs atbalsts tiek īstenots. Lai sasniegtu šo mērķi, atbalsta plāna īstenošana tiek atlikta līdz brīdim, kad šaubas par tā saderību tiek kliedētas ar Komisijas galīgu lēmumu".

22. Tāpat arī valsts atbalsta pasākums, kas ir īstenots, neievērojot LESD 108. panta 3. punkta trešajā teikumā paredzēto aizliegumu īstenot atbalstu, ir nelikumīgs (skat. it īpaši spriedumu *Residex Capital IV*, C-275/10, EU:C:2011:814, 28. punkts).

23. Turklāt "Komisijas lēmums, kurā nepaziņotais atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, *a aposteriori* nepadara tādus īstenošanas aktus, kas nav spēkā tādēļ, ka tie ir pieņemti, neievērojot EKL 88. panta 3. punkta pēdējā teikumā noteikto aizliegumu, par likumīgiem, jo pretējā gadījumā būtu aizskarta minētās normas tiešā iedarbība un netiktu ņemtas vērā indivīdu intereses, kuras valsts tiesām ir jāaizsargā. Jebkāda cita interpretācija izraisītu to, ka attiecīgajai dalībvalstij būtu izdevīgi neievērot minēto tiesību normu, un šī norma zaudētu lietderīgo iedarbību", un, "ja saistībā ar atbalsta projektu – vai nu tas būtu saderīgs ar kopējo tirgu, vai nē – fakts, ka nav ievērots EKL 88. panta 3. punkts, neradītu lielāku risku vai sodus nekā šīs normas ievērošana, tad dalībvalstu ieinteresētība paziņot par atbalstu un gaidīt lēmumu par saderību – un tādējādi Komisijas kontroles apjoms – ievērojami mazinātos" (spriedums *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 41. un 42. punkts un tajos minētā judikatūra).

24. Kā ir norādījusi Komisija, ja, pat ievērojot tiesību normas un savlaicīgi paziņojot par saviem plāniem piešķirt atbalstu, dalībvalsts nevar sagaidīt, ka tiek noteikts ietvars, atbilstoši kuram tiks izvērtēti tās projekti, kā tā varētu gaidīt šādu rezultātu, neievērojot šīs tiesību normas un īstenojot atbalstu, iepriekš par to nepaziņojot Komisijai, lai saņemtu tam iepriekšēju atļauju? Proti, saskaņā ar valsts atbalsta kontroles pastāvīgu un loģisku principu pret dalībvalsti, kas nepilda LESD 108. panta 3. punktā noteiktos paziņošanas un apturēšanas pienākumus, nebūtu jābūt labvēlīgākai attieksmei nekā pret dalībvalsti, kas pilda šos pienākumus [9].

25. Turklāt, tā kā saskaņā ar LESD 107. panta 2. un 3. punktu valsts tiesas nav kompetentas lemt par atbalsta pasākumu saderīgumu ar iekšējo tirgu, šis galīgais izvērtējums ir ekskluzīvā Komisijas kompetencē (skat. it īpaši spriedumu *Residex Capital IV*, C-275/10, EU:C:2011:814, 27. punkts), citādi ir attiecībā uz LESD 108. panta 3. punkta trešajā teikumā noteikto aizliegumu īstenot atbalstu. Proti, tas ir piemērojams nekavējoties (spriedums *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 41. punkts). Tāpēc valsts tiesai ir pienākums, piemēram, izdot rīkojumu atbalsta saņēmējiem atmaksāt nelikumīgu atbalstu (spriedums *Residex Capital IV*, C-275/10, EU:C:2011:814, 33.–36. punkts). Tāpēc aizliegums īstenot atbalstu privātpersonām var radīt nelabvēlīgas sekas, pat ja savā judikatūrā Tiesa dažkārt ir uzsvērusi, ka valsts tiesām attiecīgajām personām ir "jāgarantē", ka tiek izdarīti visi secinājumi attiecībā uz aizlieguma īstenot atbalstu neievērošanu [10].

26. Tomēr valsts tiesām vispārēji un pilnībā ir jāievēro aizliegums īstenot atbalstu (spriedums *Residex Capital IV*, C-275/10, EU:C:2011:814, 29. punkts) un, šādi rīkojoties, pilnībā ir jāņem vērā Savienības intereses (spriedums *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 48. punkts). Tāpēc valsts tiesai ne tikai ir jānodrošina individuālo tiesību aizsardzība, bet arī jādara viss, lai efektīvi

9 — Skat. it īpaši spriedumus Francija/Komisija (C-301/87, EU:C:1990:67, 11. punkts), kā arī *Regione autonoma della Sardegna* u.c./Komisija (T-394/08, T-408/08, T-453/08 un T-454/08, EU:T:2011:493, 91. punkts).

10 — Skat. it īpaši spriedumu *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, 27. punkts).

piemērotu LESD 108. panta 3. punkta trešajā teikumā paredzēto aizliegumu īstenot atbalstu [11]. Tāpēc, lai nepieļautu nelikumīga atbalsta saņēmēju loka paplašināšanos, aizliegumu īstenot atbalstu varētu piemērot attiecībā uz lūgumu, kura mērķis varētu būt nepaziņota atbalsta plašāka izmantošana (šajā ziņā skat. spriedumu *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, 49. punkts).

27. Proti, "paziņošana par valsts atbalstu ir galvenais elements Kopienu tiesību normās par šī atbalsta uzraudzību un [..] atbalstu saņēmušie uzņēmumi nevar būt tiesiskā paļāvība par atbalsta likumību, ja tas ir piešķirts, neievērojot šo procedūru" (spriedums Komisija/*Salzgitter*, C-408/04 P, EU:C:2008:236, 104. punkts un tajā minētā judikatūra).

28. Visbeidzot, lai gan ir taisnība, ka saskaņā ar judikatūru [12] materiālo tiesību normu tūlītējas piemērošanas ierobežojumi ir paredzēti, lai nodrošinātu tiesiskās noteiktības un tiesiskās paļāvības principu ievērošanu, šos ierobežojumus nevarētu attiecināt uz nelikumīgu atbalstu (vai paziņotu atbalstu līdz brīdim, kad Komisija to atļauj). Valsts atbalsta uzraudzības sistēmā un loģikā situācija nav acīmredzami nostabilizējusies galīgi un nekavējoties atbalsta paziņošanas brīdī vai tad, kad atbalsts tiek piešķirts, bet tā ir nepabeigta līdz brīdim, kas tiek pieņemts Savienības iestāžu lēmums.

29. Proti, nelikumīgu atbalstu nevar uzskatīt par pilnībā iegūtu un tāpēc tā ir nevis pastāvoša situācija, bet pagaidu situācija, jo Komisija ir vienīgā iestāde, kuras kompetencē ir lemt par attiecīgā valsts pasākuma likumību vai nelikumību, kas tātad pirms Komisijas lēmuma pieņemšanas nav varējis radīt "juridiski pilnībā pabeigtu situāciju" [13].

30. Tiesas judikatūra attiecībā uz paziņoto atbalstu apstiprina šo secinājumu.

31. Tiesa sprieduma Komisija/*Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709) 51. un 52. punktā ir nospriedusi, ka Komisija jauno tiesību normu var piemērot jebkuram paziņojumam par valsts atbalstu, kas tiek izskatīti, tostarp arī tad, ja paziņojums ir veikts pirms šīs jaunās tiesību normas publicēšanas. Proti, Tiesa ir atzinusi, ka valsts atbalsta saderīguma novērtēšanas normas, principus un kritērijus, kas ir spēkā Komisijas lēmuma par saderīgumu pieņemšanas dienā, *principā var uzskatīt par labāk piemērotiem konkurences kontekstam* un ka atbalsta projektu paziņojums ir tikai procesuāls pienākums, ar kuru *nevarētu noteikt tiesisko režīmu, ko piemēro* ar to paziņotajiem *atbalstiem*. Tādējādi Tiesa ir nospriedusi, ka *dalībvalsts atbalsta paziņojums nerada juridiski pilnībā pabeigtu situāciju*. Šajā kontekstā ir jānorāda, ka izskatāmajā lietā, manuprāt, Komisijas piemērotās tiesību normas (Regula Nr. 1370/2007) analoģiski var "uzskatīt par labāk piemērot[ā]m konkurences kontekstam", un arī tas, ka dalībvalsts nolemj piešķirt nelikumīgu atbalstu (par to nepaziņojot), "nevar noteikt tiesisko režīmu, ko piemēro ar to paziņotajiem atbalstiem". Proti, nevar izslēgt, ka atbalsts, kas ir ticis izmaksāts pat pirms desmit gadiem, joprojām var ietekmēt pašreizējo konkurences situāciju. Tas tā būtu, piemēram, periodiska darbības atbalsta gadījumā (kā tas ir izskatāmajā lietā), jo šāds atbalsts var izraisīt konkurenta pilnīgu izzušanu no tirgus. Šāda ilgstoša ietekme uz konkurenci principā ir labāk ņemta vērā tiesību aktos, kas ir spēkā brīdī, kad Komisija pieņem savu lēmumu.

11 — Skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā *Presidente del Consiglio dei Ministri* (C-169/08, EU:C:2009:420, 119.–122. punkts).

12 — Skat. it īpaši *CNTA*/Komisija (74/74, EU:C:1975:59, 33.–43. punkts), *Meridionale Industria Salumi* u.c. (no 212 līdz 217/80, EU:C:1981:270), *Sofrimport*/Komisija (C-152/88, EU:C:1990:259, 16. un 17. punkts), kā arī *Driessen* u.c. (no C-13 līdz C-16/92, EU:C:1993:828, 30.–35. punkts).

13 — Vai pat pirms Savienības tiesu nolēmuma, ja tajās ir celta prasība par Komisijas lēmumu. Proti, saderībai ar procedūru, kas noteikta ar Līgumu, būtu jābūt izšķirošam elementam, lai lemtu par to, vai situācija ir pilnībā pabeigta (pastāvoša situācija) vai arī tā vēl ir atvērta un ir pakļauta izmaiņām normatīvajos tiesību aktos (pagaidu situācija). Skat. Di Bucci, V. un Stobiecka, A., "The Temporal Application of the State Aid Rules" (Noteikumu par valsts atbalstu piemērošana laikā), no: *EC State Aid Law – Le droit des aides d'État dans la CE – Liber Amicorum Francisco Santaolalla Gadea*, Alphen an den Rijn, Kluwer Law International, 2008, 319. lpp. Skat. arī 318. lpp.: "even a national principle of res judicata cannot prevent the recovery of State aid granted in breach of Community law" (skat. spriedumu *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434).

32. Turklāt šī sprieduma 53. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka "līdz ar to dalībvalsts atbalsta vai plānotās atbalsta shēmas paziņojums *nerada juridiski pilnībā pabeigtu situāciju*, kas nozīmētu, ka Komisija pieņem lēmumu par tās saderību ar kopējo tirgu, piemērojot šī paziņojuma sniegšanas dienā spēkā esošās normas. Tieši pretēji, Komisijai ir jāpiemēro normas, kas ir spēkā tās lēmuma pieņemšanas brīdī, kas ir vienīgās normas, pēc kurām ir jānovērtē tās šajā ziņā pieņemtā lēmuma likumība" (mans izcēlums). Atkal jau es uzskatu, ka arī izskatāmajā lietā Komisijai bija jāpiemēro lēmuma pieņemšanas brīdī spēkā esošas tiesību normas (Regula Nr. 1370/2007, nevis Regula Nr. 1191/69).

33. Visbeidzot sprieduma Komisija/*Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709) 54. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka "pretēji *Freistaat Sachsen* apgalvotajam, šis risinājums nemudina dalībvalstis tūlīt īstenot to plānotos atbalstus, tos nepaziņojot, lai izmantotu šīs īstenošanas brīdī spēkā esošo tiesisko režīmu. *Pat pieņemot, ka nelikumīga atbalsta saderība ar kopējo tirgu tiek novērtēta jebkurā gadījumā tajā dienā, kad tas tiek izmaksāts, dalībvalstis var tikai ar grūtībām paredzēt tiesiskā regulējuma grozījumu detaļas*. Turklāt nelikumīga atbalsta piešķiršana var radīt situāciju, ka dalībvalstij, kas to izmaksājusi, tas ir jāatgūst, kā arī jāatlīdzina šī atbalsta nelikumības dēļ radītie zaudējumi" (mans izcēlums). Tiesa tātad atstāja atklātu jautājumu par to, vai nelikumīgs atbalsts ir jāvērtē saskaņā ar tiesību normām, kas ir spēkā dienā, kad tas tiek izmaksāts, jo attiecīgā lieta attiecās uz tiesību normu par paziņoto atbalstu piemērošanu laikā.

34. Tādējādi es uzskatu, ka Tiesas argumenti, lai pamatotu to, ka paziņotais atbalsts būtu jāvērtē saskaņā ar tiesību normām, kas ir piemērojamas Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī, nevis tā paziņošanas brīdī, *a fortiori* attiecas uz nepaziņotu (nelikumīgu) atbalstu. Kā šī sprieduma 45. punktā uzsver Tiesa, "EKL 88. panta 3. punktā paredzētā paziņošana par valsts atbalstu ir galvenais elements Kopienu tiesību normās par šī atbalsta uzraudzību, un atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem nevar būt tiesiskā paļāvība par atbalsta likumību, ja tas ir piešķirts, neievērojot šo procedūru". Tāpēc Komisijas veiktais atbalsta likumības vērtējums noteiks pagātnes notikumu pašreizējās juridiskās sekas, proti, atbalsta piešķiršanu bez iepriekšējas paziņošanas par to [14].

35. Turklāt ne tikai Komisija, kas ir nolēmusi, ka Regula Nr. 1370/2007 bija atbilstošs juridiskais pamats, lai vērtētu līdz 2009. gada 3. decembrim piešķirto nepaziņoto atbalstu [15], bet arī EBTA Uzraudzības iestāde ir pieņēmusi šādu pieeju [16].

c) Attiecīgā atbalsta pasākuma kvalifikācija

36. Lietas dalībnieki ir vienisprātis, ka attiecībā uz paziņoto un vēl neizmaksāto atbalstu (atbalsta projekti) Komisijai, veicot pārbaudi, ir jāpiemēro tikai tā tiesību norma, kas ir spēkā brīdī, kad šī pēdējā pieņem savu lēmumu. Šis jautājums ir galīgi noregulēts spriedumā Komisija/*Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709, 50.–52. punkts).

14 — Skat. Maxian Rusche, T. un Schmidt, S., "The post-Altmark Era Has Started: 15 Months of Application of Regulation (EC) No. 1370/2007 to Public Transport Services", *European State Aid Law Quarterly*, 2/2011, 262. lpp.

15 — Skat. apstrīdēto lēmumu, kā arī Komisijas 2011. gada 23. februāra Lēmumu 2011/501/ES par valsts atbalstu C 58/06 (ex NN 98/05), ko Vācija sniegusi uzņēmumiem *Bahnen der Stadt Monheim* (*BSM*) un *Rheinische Bahngesellschaft* (*RBG*), kuri ietilpst apvienībā *Verkehrsverbund Rhein-Ruhr* (OV L 210, 1. lpp.).

16 — 2010. gada 21. jūnija *EFTA Surveillance Authority decision 254/10/COL* par *AS Oslo, AS Oslo Sporveier* un *AS Sporveisbussene*. Šis lēmums tika apstrīdēts saistībā ar citu jautājumu lietā *E14/10, konkurrenten.no/EFTA Surveillance Authority*. Saskaņā ar Maxian Rusche, T. un Schmidt, S. minēts iepriekš, 262. lpp., tajā laikā Komisija veica trīs citas izmeklēšanas, kas tika uzsāktas un īstenotas saskaņā ar Regulu Nr. 1191/69, bet attiecībā uz kurām tika pieņemts lēmums, pamatojoties uz Regulu Nr. 1370/2007, proti, 2007. gada 28. novembra lēmums, Vācija – *Emsland*, C 54/2007; Lēmums lietā Valsts atbalsts – Vācija – Valsts atbalsts C 47/07 (ex NN 22/05) – Sabiedrisko pakalpojumu līgums starp *Deutsche Bahn Regio* un *Länder de Berlin* un *Brandebourg* – Aicinājums iesniegt apsvērumus atbilstoši EK līguma 88. panta 2. punktam (OV 2008, C 35, 13. lpp.) un 2008. gada 16. aprīļa lēmums Čehijas Republika – C 17/2008, *Usti nad Labem*.

37. Izskatāmajā lietā ir skaidrs, ka strīdīgie pasākumi ir valsts atbalsts un ka Dānijas valdība ir izmaksājusi *DSB* šo atbalstu, nepaziņojot par to Komisijai. Tomēr Dānijas valdība un *DSB* uzsver minēto maksājumu likumību, jo saskaņā ar to viedokli strīdīgie pasākumi bija saderīgi ar Regulas Nr. 1191/69 14. pantu un tādējādi saskaņā ar šīs regulas 17. panta 2. punktu uz tiem attiecās atbrīvojums no paziņošanas pienākuma.

38. Tā ir taisnība, ka savā lēmumā Komisija nav skaidri paudusi savu viedokli par šī nepaziņotā atbalsta izmaksāšanas likumību (arī ne pārsūdzētajā spriedumā).

39. Atbildot uz Tiesas uzdoto jautājumu tiesas sēdē, Komisija paskaidroja, ka, lai arī, kā apgalvo *DSB*, attiecībā uz atbalstu bija izpildīti kategorijas atbrīvojuma nosacījumi, kas bija noteikti agrāk spēkā esošajā Regulā Nr. 1191/69, tās kompetencē neesot bijis pieņemt apstrīdēto lēmumu. Tātad, pieņemot apstrīdēto lēmumu, Komisija *netieši* esot atzinusi, ka atbalsts bija nelikumīgs. Tā neesot to skaidri kvalificējusi kā nelikumīgu pēc Dānijas valdības lūguma, kura, kā tā apstiprināja tiesas sēdē, saskaņā ar *CELF* un *ministre de la Culture et de la Communication* (C-199/06, EU:C:2008:79) judikatūru vēlējās novērst to, ka Dānijas dzelzceļa uzņēmums, iespējams, veiktu procentu maksājumu.

40. Tāpēc, Komisijas skatījumā, Dānijas valdība, kas būtu varējusi vērsties pret Komisiju saistībā ar kompetences neesamību, to nedarīja. Komisija, manuprāt, daudz pārliecinošāk uzsver, ka Dānijas valdība bija uzņēmusies veikt korekciju attiecībā uz pārmērīgo kompensāciju, kuras neveikšanas gadījumā Komisija nebūtu atļāvusi attiecīgo atbalstu. Citiem vārdiem sakot, Dānijas valdība nebūtu varējusi uzņemties šīs saistības, neatzīstot, ka atbalsts nebija kategorijas atbrīvojuma priekšmets.

d) Pārsūdzētais spriedums

41. Ņemot vērā temata svarīgumu un sarežģītību, vispirms norādīšu, ka pārsūdzētais spriedums ir ļoti lakonisks (analīze ir veikta tikai 34.–58. punktā), aplūkojot izšķirošo jautājumu, tas ir balstīts tikai uz diviem Vispārējās tiesas spriedumiem [17], turklāt tie ir apstrīdēti Tiesas judikatūrā [18], un tajā nav paskaidrots, kā dalībvalsts, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, Savienības tiesībās rada juridiski pilnībā pabeigtu situāciju

42. Pārsūdzētajā spriedumā (40. punkts) Vispārējā tiesa, atsaucoties uz spriedumu *SIDE*/Komisija (T-348/04, EU:T:2008:109), ir nospriedusi, ka "iepriekš nepaziņotiem izmaksātiem atbalstiem ir piemērojamas materiālo tiesību normas, kas bija spēkā brīdī, kad atbalsts tika izmaksāts, jo šāda atbalsta radītās priekšrocības iestājās laikposmā, kurā attiecīgais atbalsts tika izmaksāts". Šis sprieduma fragments mani mudina sniegt šādus komentārus.

43. Pirmkārt, jautājums nav par to, kad priekšrocības ir iestājušās, bet par to, kad Savienības tiesībās tās var uzskatīt par juridiski pilnībā pabeigtām, kas, manuprāt, var notikt tikai brīdī, kad Komisija šādā nolūkā pieņem lēmumu.

44. Otrkārt, pretēji Vispārējās tiesas apgalvotajam konkurents jebkurā brīdī var lūgt valsts tiesai novērst šīs priekšrocības, ja nav notikusi paziņošana. *J. Andersen*, starp citu, būtu varējis izmantot šo tiesību aizsardzības līdzekli, nevis iesniegt sūdzību par Regulas Nr. 1370/2007 piemērošanu "ar atpakaļejošu spēku" un par to, ka Komisijai bija vajadzīgs pārāk daudz laika, lai pieņemtu strīdīgo lēmumu. Tiesa būtu izdevusi rīkojumu par atbalsta atgūšanu un tajā laikā būtu piemērojusi Regulu Nr. 1191/69 attiecībā uz to, vai bija jāpiemēro kategorijas atbrīvojums.

17 — Proti, spriedumi *SIDE*/Komisija (T-348/04, EU:T:2008:109) un Itālija/Komisija (T-3/09, EU:T:2011:27). Skat. pārsūdzētā sprieduma 40. un 43. punktu.

18 — Skat. it īpaši spriedumus Komisija/*Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709); *Diputación Foral de Vizcaya*/Komisija (no C-465/09 P līdz C-470/09 P, EU:C:2011:372), kā arī rīkojumu *Cantiere navale De Poli*/Komisija (C-167/11 P, EU:C:2012:164). Šajā ziņā skat. šo secinājumu 47. un nākamos punktus.

45. Treškārt, ideja, ka atbalsta saderīgums vai nesaderīgums ar Savienības tiesībām esot galīgi noteikts, kad atbalsts ir piešķirts un rada sekas, ir kļūdaina. Lai arī konkurences izkropļojums ir raksturīgs jēdzienam atbalsts, kas ir objektīvs jēdziens (spriedumi *Ladbroke Racing*/Komisija, T-67/94, EU:T:1998:7, 52. punkts, un *SIC*/Komisija, T-46/97, EU:T:2000:123, 83. punkts), tomēr ir skaidrs, ka "atbalsta pasākumu vai atbalstu sistēmas saderīguma ar kopējo tirgu novērtēšana [..] ir ekskluzīvā Komisijas, kuras rīcību kontrolē Kopienu tiesas, kompetencē", jo judikatūrā Komisijai šajā ziņā ir atzīta plaša rīcības brīvība (spriedums *Unicredito Italiano*, C-148/04, EU:C:2005:774, 42. un 71. punkts). Tā kā atbalsta saderīgums ar Savienības tiesībām ir noteikts tikai ar Komisijas lēmumu, Savienības tiesām veicot kontroli, brīdī, kad Komisija pieņem savu lēmumu, situācija joprojām ir pastāvoša, un ir jāņem vērā visas tiesiskajā regulējumā izdarītās izmaiņas pirms šī lēmuma pieņemšanas [19].

46. Ceturtkārt, nav pareizi apgalvot, ka priekšrocības un nelabvēlīgi faktori, kas izriet no nelikumīga atbalsta piešķiršanas, ir iestājušies laikposmā, kurā attiecīgais atbalsts tika izmaksāts. Proti, kā ir norādījis ģenerāladvokāts Z. Albērs [*S. Alber*] savos secinājumos apvienotajās lietās *Falck* un *Acciaierie di Bolzano*/Komisija (C-74/00 P un C-75/00 P, EU:C:2002:106, 143. un 144. punkts), "nelikumīga atbalsta sekas izpaužas līdz tā atmaksāšanai. Lai arī vairākus gadus pēc atbalsta piešķiršanas uzņēmuma bilancē priekšrocība netiek norādīta tieši, atbalsts ir ilgstoši nostiprinājis atbalsta saņēmēja uzņēmuma konkurences situāciju salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, kas subsīdijas nav saņēmuši, [un] Komisijas uzdevums nav ņemt vērā situāciju atbalsta piešķiršanas laikā un veikt tā seku novērtējumu tajā laikposmā. Gluži pretēji, Komisijai ir jāaizsargā pašreizējā konkurence, novērtējot atbalsta (pastāvošo) ietekmi uz kritērijiem, kas piemērojami lēmuma pieņemšanas brīdī".

47. Katrā ziņā es (tāpat kā Komisija) uzskatu, ka argumentus, uz kuriem ir balstīts spriedums *SIDE* /Komisija (T-348/04, EU:T:2008:109) un pārsūdzētais spriedums, Tiesa ir kategoriski noraidījusi spriedumā *Diputación Foral de Vizcaya* u.c./Komisija (no C-465/09 P līdz C-470/09 P, EU:C:2011:372), kura 125.–127. punktā Tiesa vispirms ir norādījusi, ka jauno tiesību normu piemērošana nelikumīgam atbalstam attiecas nevis uz agrāk nostabilizējošos situāciju, bet uz pastāvošo situāciju, turklāt efektīva konkurences politikas piemērošana prasa, lai Komisija savu vērtējumu jebkurā brīdī varētu pielāgot šīs politikas vajadzībām, un visbeidzot, ka dalībvalsts, kas nav paziņojusi Komisijai par atbalsta shēmu, nevar saprātīgi gaidīt, ka šī shēma tiks vērtēta, ņemot vērā tās pieņemšanas brīdī piemērojamās tiesību normas.

48. Tas nozīmē, ka, izvērtējot izmaksāto un nepaziņoto atbalstu, Komisijai ir tiesības piemērot jaunās saderīguma normas. Lai arī attiecīgā lieta attiecās uz Komisijas pieņemtajās pamatnostādnēs paredzēto pārejas noteikumu tiesiskumu, Tiesa savas argumentācijas atbalstam ir minējusi spriedumu *Pokrzeptowicz-Meyer* (C-162/00, EU:C:2002:57), kas attiecās uz tiesību aktu normām, un tāpēc, manuprāt, ir lieks Vispārējās tiesas mēģinājums pārsūdzētā sprieduma 55. punktā izolēt spriedumu *Diputación Foral de Vizcaya* u.c./Komisija (no C-465/09 P līdz C-470/09 P, EU:C:2011:372), jo tas attiecās tikai uz pamatnostādņu piemērojamību.

49. Šie paši argumenti *mutatis mutandis* ir attiecināmi uz citu spriedumu, uz kuru Vispārējā tiesa ir balstījusies pārsūdzētā sprieduma 40. punktā, proti, spriedumu Itālija/Komisija (T-3/09, EU:T:2011:27) [20]. Šajā pēdējā spriedumā, kas turklāt attiecās uz paziņotu atbalstu, tāpat kā spriedumā *SIDE*/Komisija (T-348/04, EU:T:2008:109) nav ņemts vērā izšķirošs faktors, kuru Tiesa ir uzsvērusi spriedumos Komisija/*Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, EU:C:2008:709) un *Diputación Foral de Vizcaya* u.c./Komisija (no C-465/09 P līdz C-470/09 P, EU:C:2011:372), proti, ka ar šo atbalstu saistīto situāciju neatkarīgi no tā, vai atbalsts ticis paziņots vai nē, nevarētu uzskatīt par galīgu līdz brīdim, kamēr Komisija nav pieņēmusi lēmumu par tā saderīgumu ar iekšējo tirgu – un pat līdz brīdim, kad šis lēmums nav kļuvis galīgs (spriedums Spānija/Komisija, C-169/95, EU:C:1997:10, 53. punkts).

19 — Skat. Di Bucci, V. un Stobiecka, A., minēts iepriekš, 326. lpp.

20 — Šīs apelācijas sūdzības mērķiem ir jānorāda, ka šis spriedums būtībā ir identisks spriedumam *Cantiere navale De Poli*/Komisija (T-584/08, EU:T:2011:26). Par šiem diviem spriedumiem tika iesniegtas apelācijas sūdzības, attiecībā uz kurām tika izdoti rīkojumi *Cantiere navale De Poli*/Komisija (C-167/11 P, EU:C:2012:164) un Itālija/Komisija (C-200/11 P, EU:C:2012:165).

50. Attiecībā uz *J. Andersen* argumentu, ka viņam ir tiesības uz tiesisko noteiktību un tādējādi zināt, kāds tiesību akts ir piemērojams atbalstam, kuru ir saņēmis viņa konkurents, ir pietiekami norādīt, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru pret tiesību normu maiņu aizsardzība netiek nodrošināta, un tāpēc pastāvošām situācijām ir jāpiemēro jaunās tiesību normas (skat. šo secinājumu 15. punktā minēto judikatūru).

e) Secinājumi

51. Kopumā ar atbalstu saistīto situāciju neatkarīgi no tā, vai par atbalstu ir ticis paziņots vai nē, nevarētu uzskatīt par galīgu līdz brīdim, kamēr Komisijas lēmums par atbalsta saderīgumu nav kļuvis galīgs.

52. Proti, vispirms Komisija vai valsts tiesa līdz šim brīdim var prasīt tā atgūšanu.

53. Turklāt dalībvalstij, kas nepilda LESD 108. panta 3. punktā noteiktos paziņošanas un apturēšanas pienākumus, nevar nodrošināt labvēlīgāku attieksmi nekā dalībvalstij, kas pilda šos pienākumus. Proti, "a breach of the standstill obligation may not lead to a better position with respect to cases that were notified to the Commission in a legally compliant manner" [21].

54. Visbeidzot ir skaidrs, ka nelikumīga atbalsta saņēmējs nav jāaizsargā arī pret materiālo tiesību normu grozījumiem, kas piemērojami vērtējumam par šī atbalsta saderīgumu, ko veic Komisija.

55. No tā izriet, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pieņemot *J. Andersen* trešo pamatu un nospriežot, ka nepaziņota atbalsta saderīgums ar iekšējo tirgu ir jāvērtē, ņemot vērā tā pieņemšanas brīdī spēkā esošas tiesību normas, un pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ. Tādējādi šis pirmajā instancē izvirzītais trešais pamats Tiesai pašai būtu jānoraida kā nepamatots.

56. Attiecībā uz pirmo un otro pamatu, kas izvirzīti pirmajā instancē (skat. pārsūdzētā sprieduma 20. un 21. punktu), Tiesa nevar lemt it īpaši tāpēc, ka, veicot to pārbaudi, ir jāpārbauda Komisijas veikto sarežģīto ekonomisko vērtējumu pamatotība, kas ir jāveic Vispārējai tiesai.

B – *Par DSB un Dānijas Karalistes pretapelācijas sūdzībām*

57. Šīs divas pretapelācijas sūdzības būtībā attiecas uz to pašu jautājumu un savstarpēji pārklājas tādējādi, ka tās ir jāizskata kopā.

1) Lietas dalībnieku argumentu sintēze

58. DSB izvirza tikai vienu pamatu, proti, ka Komisijas veiktā, iespējams, kļūdainā Regulas Nr. 1370/2007 piemērošana neietekmējot apstrīdētā lēmuma spēkā esamību, jo, piemērojot Regulu Nr. 1191/69, Komisija neizdarītu atšķirīgu secinājumu saistībā ar attiecīgā atbalsta saderīgumu.

59. Savukārt Dānijas valdība uzskata, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 50. punktā ir izkropļojusi attiecīgā apstrīdētā lēmuma saturu, uzskatot, ka attiecīgā atbalsta vērtējums ir ticis veikts, tikai pamatojoties uz Regulu Nr. 1370/2007. Tās argumentācija būtībā ir identiska *DSB* argumentācijai.

21 — Skat. Lipinsky, J., minēts iepriekš.

60. Balstoties uz apstrīdētā lēmuma un lēmuma uzsākt oficiālu izmeklēšanas procedūru aplūkošanu kopsakarā, *DSB* uzsver, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru lēmums ir pietiekami pamatots, ja tajā ir atsauce uz dokumentu, kas jau ir adresāta rīcībā un kurā ir iekļauta informācija, uz kuru iestāde balsta savu lēmumu (spriedums *Bundesverband deutscher Banken*/Komisija, T-36/06, EU:T:2010:61, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

61. DSB arī uzskata, ka Vispārējai tiesai esot bijis jālemj, vai Komisijas veiktā Regulas Nr. 1191/69 interpretācija un no šīs interpretācijas izdarītie secinājumi bija pareizi. Šajā ziņā *DSB* atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru kļūda tiesību piemērošanā nepamato apstrīdētā lēmuma atcelšanu, ja šādas kļūdas neesamības gadījumā Komisija būtu pieņēmusi tādu pašu lēmumu (skat. it īpaši spriedumu *Falck* un *Acciaierie di Bolzano*/Komisija, C-74/00 P un C-75/00 P, EU:C:2002:524, 122. punkts).

62. Savukārt Dānijas valdība apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pārkāpusi Savienības tiesības, pārsūdzētā sprieduma 58. punktā noraidot argumentus, kas izvirzīti, lai pierādītu, ka Regulas Nr. 1370/2007 piemērošana bija formas pārkāpums, kuram nebija ietekmes uz apstrīdētā lēmuma saturu.

63. Visbeidzot Dānijas valdība uzskata, ka strīds ir stadijā, kurā var tikt pasludināts spriedums, jo Tiesa pati var lemt, ka apstrīdētais lēmums nevar tikt atcelts, pamatojoties uz to, ka Komisija to ir balstījusi uz Regulu Nr. 1370/2007, jo nosacījumi attiecībā uz kompensāciju saistībā ar sabiedriskā transporta līgumiem, kas ir jāizpilda saskaņā ar Regulu Nr. 1191/69, ir identiski vai mazāk stingri kā Regulā Nr. 1370/2007 paredzētie nosacījumi.

64. Komisija būtībā atbalsta *DSB* argumentāciju, izņemot šo secinājumu 61. punktā apkopoto argumentāciju, jo tā uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir ietverta strīdīgā atbalsta analīze, ņemot vērā divas regulas.

2) Analīze

65. Pretapelācijas sūdzībās jautājums ir par to, vai Komisija apstrīdētā lēmuma rezolutīvo daļu ir balstījusi uz strīdīgā atbalsta pārbaudi tikai saskaņā ar Regulu Nr. 1370/2007 vai arī kopā ar Regulu Nr. 1191/69.

66. J. Andersen skatījumā Vispārējās tiesas secinājumi, ka Komisija ir veikusi pārbaudi, tika pamatojoties uz Regulu Nr. 1370/2007, izriet no apstrīdētā lēmuma 307., 314., 397. un 398. apsvēruma un tas ir fakta jautājums, kuru nevar izvērtēt Tiesa.

67. Es nevaru atbalstīt šo argumentāciju, jo apstrīdētā lēmuma interpretācija acīmredzami ir juridisks jautājums. Tāpēc no šī lēmuma 304., 307., 314. un 397. apsvēruma interpretācijas izriet, ka Vispārējā tiesa pamatoti ir secinājusi, ka Komisija minētajā lēmumā ir piemērojusi tikai Regulu Nr. 1370/2007.

68. Vispārējā tiesa ir pamatoti nospriedusi, ka apstrīdētā lēmuma 398. apsvērums (saskaņā ar kuru, piemērojot Regulu Nr. 1191/69, netiktu izdarīts citāds secinājums) nebija pietiekams, lai secinātu, ka Komisija savu vērtējumu balstījusi uz abām regulām, un it īpaši tāpēc, ka pirms Komisijas konstatējuma netika veikta pārbaude, pamatojoties uz minēto regulu.

69. Turklāt minētajā apsvērumā Komisija pati atzīst, ka Regulas Nr. 1191/69 materiālo tiesību normas ir tikai "būtībā līdzīgas" ar Regulā Nr. 1370/2007 iekļautajām.

70. Kā ir norādījis *J. Andersen*, *DSB* minētie spriedumi neļauj sasniegt citādu rezultātu. Vispārējā tiesa sprieduma *González y Díez*/Komisija (T-25/04, EU:T:2007:257) 75. punktā ir nospriedusi, ka attiecīgās materiālo tiesību normas bija "identiskas", savukārt izskatāmajā lietā tas tā nav. Attiecībā uz spriedumu *Diputación Foral de Álava* u.c./Komisija (no T-30/01 līdz T-32/01 un no T-86/02 līdz

T-88/02, EU:T:2009:314) pietiek tikai konstatēt, ka Vispārējā tiesa 221. punktā ir uzsvērusi, ka attiecīgais atbalsts bija darbības atbalsts, kuru nevarēja atzīt par saderīgu ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu neatkarīgi no piemērojamām pamatnostādnēm. Savukārt spriedums *CMA CGM* u.c./Komisija (T-213/00, EU:T:2003:76) neattiecās uz valsts atbalstu, bet uz aizliegto vienošanos, kas katrā ziņā bija pretrunā LESD 101. panta 1. punktam.

71. Atsauce uz lēmumu uzsākt oficiālu izmeklēšanas procedūru neko negroza, jo Komisija tajā tikai izklāsta pušu argumentāciju un norāda, ka tai ir šaubas par *DSB* un Dānijas valdības izvirzītās argumentācijas pamatotību. Tāpēc *DSB* minētajai Vispārējās tiesas judikatūrai, uz kuru norādīts šo secinājumu 60. punktā, nav nozīmes.

72. Lai apstiprinātu Komisijas konstatējumu, ka, piemērojot Regulu Nr. 1191/69, netiktu izdarīti secinājumi, kas atšķirtos no apstrīdētajā lēmumā izdarītajiem, Vispārējai tiesai pašai esot bijis jāizvērtē strīdīgais atbalsts, ņemot vērā minēto regulu, ko tā nevar darīt, izskatot prasību atcelt tiesību aktu.

73. No visa iepriekš minētā izriet, ka *DSB* un Dānijas Karalistes pretapelācijas sūdzības būtu jānoraida.

V – **Secinājumi**

74. Ņemot vērā iepriekš minēto, es iesaku Tiesai:

— atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas spriedumu *Andersen*/Komisija (T-92/11, EU:T:2013:143);

— pasludināt pirmajā instancē izvirzīto trešo pamatu par nepamatotu un nodot lietu atpakaļ Eiropas Savienības Vispārējai tiesai pirmajā instancē izvirzītā pirmā un otrā pamata izskatīšanai;

— noraidīt *Danske Statsbaner* (*DSB*) un Dānijas Karalistes pretapelācijas sūdzības;

— atlikt lēmumu par tiesāšanās izdevumiem abās instancēs.